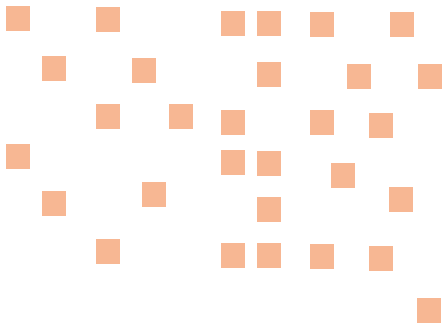

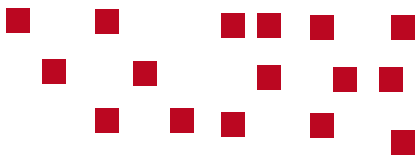
SYRIA

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej**

**DPU-WIKP-424/149/2025
20.03.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Syrii

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 23,8 mln^[1] (z czego około 6 mln przebywa poza Syrią^{[2][3]})

Skład etniczny: Dominującą grupę stanowią Arabowie lub zarabizowane ludy o innym pochodzeniu etnicznym, których odsetek szacuje się na 50-90%.^{[4][5]} Inne grupy etniczne, które zachowały swoją odrębność, to: Kurdowie, Ormianie, Turkmeni, Asyryjczycy i in. Około 23 tys. osadników żydowskich zamieszkuje w rejonie Wzgórz Golan, okupowanych przez Izrael.^[6]

Ze względu na liczne migracje podczas 13-letniej wojny trudno precyzyjnie określić skład etniczny kraju.

Skład religijny: muzułmanie – 87% (w tym sunniti – 74%, alawici, szyiti, ismailiti – 13%), chrześcijanie – ok. 10% (w tym prawosławni, unicy, nestorianie i inni; dane mogły ulec zmianie wskutek związanej z wojną emigracji), druzowie – 3%.^[7]

Według niektórych szacunków, w wyniku działań wojennych udział procentowy Arabów sunnitów przebywających na terytorium Syrii spadł z około 65% do około 30-40% populacji.^[8]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Syria, będąca po I wojnie światowej francuskim terytorium mandatowym, uzyskała niepodległość w 1946 r. Do grudnia 2024 r. kluczową rolę w życiu politycznym kraju odgrywała partia Baas (Arabska Socjalistyczna Partia Odrodzenia), a na czele

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Syria, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/#people-and-society>

² UNHCR, (UN High Commissioner for Refugees), Syria Regional Refugee Response, 12.02.2025, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>

³ Aljazeera, Why is Europe pausing Syrian asylum claims after al-Assad's fall?, 10.12.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/10/why-is-europe-pausing-syrian-asylum-claims-after-al-assads-fall>

⁴ Encyklopedia PWN, Syria, Ludność, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Syria-Ludnosc;4575428.html#prettyPhoto>

⁵ Shoup J., Culture and Customs of Syria, Greenwood Press, 2008, str. 9

⁶ Encyklopedia PWN, Syria, Ludność, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Syria-Ludnosc;4575428.html#prettyPhoto>

⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Syria, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

⁸ Brookings, Preventing endless wars in Syria, 18.04.2018, <https://www.brookings.edu/articles/preventing-endless-wars-in-syria/>

państwa stał sprawujący dyktatorskie rządy Baszszar al-Asad (który władzę objął w 2000 r. po rządzącym od 1971 r. ojcu, Hafizie al-Asadzie).^[9]

Po obaleniu 8 grudnia 2024 r. reżimu al-Asada władzę w Damaszku przejęli rebelianci z enklawy wokół Idlib w półn.-zach. części kraju wywodzący się z kręgów Hajat Tahrir asz-Szam tworzącego wcześniej de facto niezależną jednostkę, na czele której stał Syryjski Rząd Ocalenia (Syrian Salvation Government). Konstytucja została zawieszona, a specjalnie powołany zespół ma się zająć jej rewizją i wprowadzeniem poprawek.^[10]

O przyszłej formie państwa dyskutowano podczas Konferencji Dialogu Narodowego, która odbyła się 25 lutego w Damaszku. Warunkiem udziału w konferencji było złożenie broni przez wszystkie grupy, które chcą się w nią włączyć. Na początku lutego 2025 r. powołany został 7-osobowy Komitet Dialogu Narodowego, który zajął się przygotowaniem do konferencji. W jego skład weszło 5 polityków z kręgów bisko powiązanych (choćby ideologicznie) z Hajat Tahrir asz-Szam, oraz dwie kobiety (w tym chrześcijanka).^[11] Konferencja trwała 1 dzień, a udział w niej wzięło około 600 delegatów. Jednakże o jej terminie poinformowano zaledwie na 3 dni przed wyznaczoną datą i pojawiają się głosy, że uczestnicy nie mieli czasu, by się przygotować, a niektóre osoby zaproszone nie były w stanie dotrzeć na miejsce i wziąć w niej udziału. Obrady odbywały się w podziale na kilka komisji i były tajne. Oświadczenie wydane pod koniec konferencji odcina się od rządów rodziny al-Asadów i partii Baas i zapowiada powołanie tymczasowej rady legislacyjnej. Wzywa również do zachowania jedności w granicach Syrii, odrzucając jakąkolwiek formę fragmentacji. Potępia wszystkie formy dyskryminacji w oparciu o rasę, religię czy przynależność wyznaniową, odrzucając jednak ideę wprowadzania kwot narodowościowych czy religijnych instytucjach władzy. Wzywa również do poszanowania swobód obywatelskich, w tym wolności opinii i wypowiedzi.^{[12][13]}

Udziału w konferencji nie wzięli przedstawiciele SDF i kurdyjskiej administracji DAANES. Dwa dni po damasceńskiej konferencji w Rakce na terenie DAANES odbyła się inna konferencja zorganizowana przez SDF i DAANES i dotycząca przyszłości regionu.^[14] Ostatecznie jednak, po długich negocjacjach, 10 marca 2025 r. przedstawiciele SDF podpisali porozumienie z władzami centralnymi odnośnie scalenia DAANES z administracją centralną. Realizacja tego celu ma potrwać do końca roku.^[15]

13 marca prezydent Al-Sharaa podpisał deklarację konstytucyjną, która ma obejmować pięcioletni okres przejściowy. Dokument stanowi, że islam powinien być

⁹ CIA (Central Intelligence Agency), *The World Factbook, Syria*, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/> <https://www.middleeastmonitor.com/20241213-syria-new-leadership-suspends-constitution-parliament-for-3-months/>

¹⁰ MEMO (Middle East Monitor) *Syria new leadership suspends constitution, parliament for 3 months*, 13.12.2024, <https://www.middleeastmonitor.com/20241213-syria-new-leadership-suspends-constitution-parliament-for-3-months/>

¹¹ FDD (Foundation for Defense of Democracies), *Syria's National Dialogue Committee: A Facade of Inclusivity*, 14.02.2025, <https://www.fdd.org/analysis/policy-briefs/2025/02/14/syrias-national-dialogue-committee-a-facade-of-inclusivity/>

¹² Aljazeera, *Key takeaways from Syria's National Dialogue conference*, 26.02.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/2/26/key-takeaways-from-syrias-national-dialogue-conference>

¹³ The Syrian Observer, *National Dialog Conference Concludes with 18-Point Final Statement*, 26.02.2025, <https://syrianobserver.com/syrian-actors/national-dialogue-conference-concludes-with-18-point-final-statement.html>

¹⁴ Middle East Institute, *The national dialogue in Syria: A step forward or a concerning trajectory?*, 05.03.2025, <https://www.mei.edu/publications/national-dialogue-syria-step-forward-or-concerning-trajectory>

¹⁵ Reuters, *Syria's interim president signs deal with Kurdish-led SDF to merge forces*, 11.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-reaches-deal-integrate-sdf-within-state-institutions-presidency-says-2025-03-10/>

religią prezydenta (podobnie jak w poprzedniej konstytucji), a islamskie orzecznictwo jest głównym źródłem prawodawstwa. Zapisano w nim również podział władzy i niezawisłość sądów, a także zagwarantowano prawa kobiet, wolność słowa i wolność mediów.^[16]

Deklarację konstytucyjną odrzuciły władze kurdyjskiej de facto administracji, domagając się stworzenia dokumentu od nowa. Uznali, że nie odzwierciedla on w wystarczającym stopniu różnorodności etnicznej kraju i nie chroni w zadowalający sposób odrębnych społeczności.^[17]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Syria dzieli się na 14 prowincji (*muhafazat*): al-Hasaka, Latakia, al-Kunajtra, ar-Rakka, as-Suwajda, Daraa, Dajr az-Zaur, Damaszek, Aleppo, Hama, Homs, Idlib, Rejon Damasceński (Rif Dimaszk), Tartus.^[18] Prowincje podzielone są na 107 okręgów (*manatiq*), które z kolei dzielą się na 2480 podokręgów (*nawahi*).^[19]

Leżące w prowincji Kunajtra Wzgórza Golan od 1967 r. pozostają pod okupacją Izraela (zamieszkuje je około 23 tys. żydowskich osadników). 8 grudnia 2024 r. izraelskie wojska zajęły również strefę buforową (dotychczas pod kontrolą oenzetowskich sił rozjemczych UNDOF) oraz strategiczny obszar już na terytorium syryjskim,^[20] w trójkącie na pograniczu izraelsko-syryjsko-jordańskim, gdzie budują obecnie dziewięć baz wojskowych.^[21]

Poza kontrolą władz centralnych pozostają nadal terytoria położone na północy i północnym wschodzie kraju, w tym część prowincji, Aleppo, Ar-Rakka, Hasakah i Dajr az-Zaur, gdzie powstały sformalizowane struktury parapaństwowe: **Democratic Autonomous Administration of Northeast Syria (DAANES)**, będące pod kontrolą sił kurdyjskich **Syrian Democratic Forces (SDF)**. Po długich negocjacjach, w których głównym punktem spornym było zachowanie pewnej autonomii przez DAANES, komendant SDF Mazlum Abdi podpisał 10 marca 2025 r. porozumienia dotyczące scalenia DAANES z administracją centralną. Ma się to dokonać do końca 2025 roku. W porozumieniu nie sprecyzowano jednak, w jaki sposób działania SDF zostaną podporządkowane syryjskiemu Ministerstwu Obrony.^{[22][23]}

¹⁶ BBC News, Syria leader signs temporary constitution for five-year transition, 13.03.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c70ely2p6e4o>

¹⁷ Reuters, Kurdish-led Syrian group rejects Islamist authorities' new constitution framework, 14.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/kurdish-led-syrian-group-rejects-islamist-authorities-new-constitution-framework-2025-03-14/>

¹⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Syria, 12.11.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

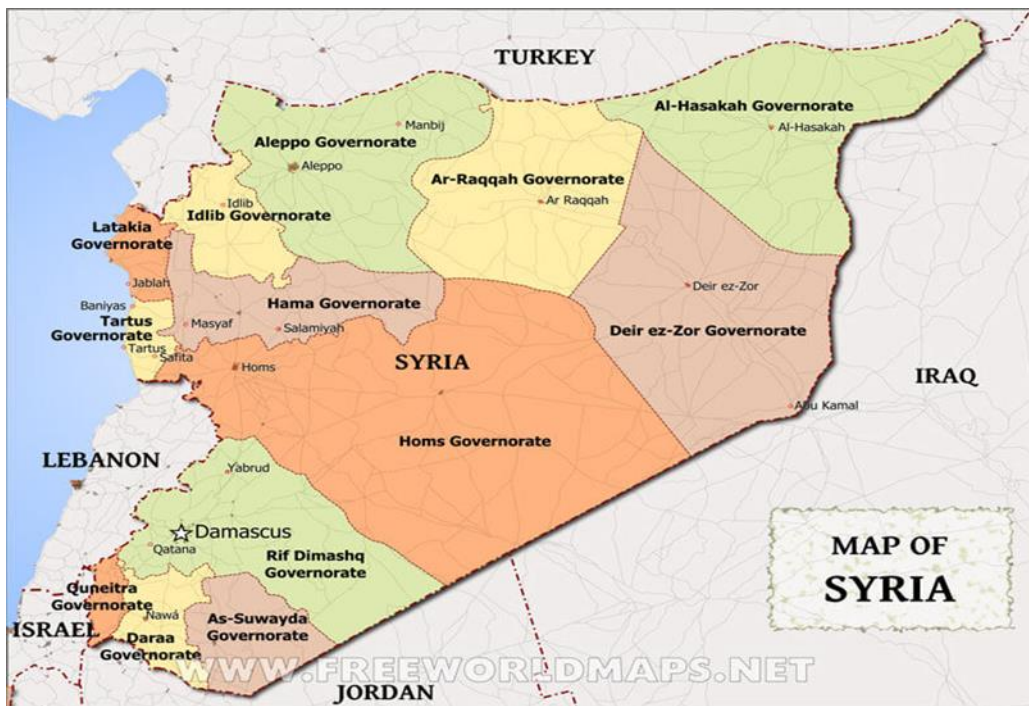
¹⁹ European Committee of the Regions, Division of Powers: Syria, <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Syria-Introduction.aspx>

²⁰ BBC News, Israel seizes Golan buffer zone after Syrian troops leave positions, 08.12.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c77jrrxn07o>

²¹ MEMO (Middle East Monitor), Israel builds nine military bases, infrastructure in Syria, 12.02.2025, <https://www.middleeastmonitor.com/20250212-israel-builds-nine-military-bases-infrastructure-in-syria/>

²² The Guardian, 'We are part of Syria': Kurdish-led SDF fights for place in post-Assad future, 21.02.2025, <https://www.theguardian.com/world/2025/feb/21/drones-are-above-our-heads-kurdish-led-sdf-fights-for-survival-in-syria>

²³ Reuters, Syria's interim president signs deal with Kurdish-led SDF to merge forces, 11.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-reaches-deal-integrate-sdf-within-state-institutions-presidency-says-2025-03-10/>

Mapa. Podział administracyjny Syrii^[24]

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. W sytuacji, gdy rebelianci zdobywali stolicę kraju, Damaszek, długoletni prezydent Baszszar al-Asad złożył rezygnację i wyjechał z kraju.^[25] Pod koniec stycznia de facto lider państwa Ahmad asz-Szaraa (Ahmed al-Sharaa), znany jako przywódca zwycięskiego rebelianckiego ugrupowania Hajat Tahrir asz-Szam (HTS) pod pseudonimem bojowym Muhammad al-Dżulani, został ogłoszony prezydentem „państwa w okresie przejściowym”.^[26] Ze względu na swoje powiązania z al-Kaidą w przeszłości asz-Szaraa został uznany przez Stany Zjednoczone za terrorystę, a za jego schwytanie wyznaczona była nagroda 10 mln dolarów. Po spotkaniu 20 grudnia 2024 r. między reprezentantami HTS a przedstawicielami amerykańskiej dyplomacji USA odwołały tę nagrodę (sama organizacja jednak nadal nie została zdjęta z listy ugrupowań terrorystycznych i jest uznawana za taką również przez Unię Europejską^[27]).^[28]

Rząd i premier. Dotychczasowy premier Ghazi al-Dżalali złożył dymisję po zdobyciu Damaszku przez rebeliantów.^[29] Na jego miejsce siły zwycięskiej opozycji syryjskiej

²⁴ FreeWorldMaps.net, Syria map, <https://www.freeworldmaps.net/asia/syria/>

²⁵ ABC News, Syria's Assad resigns and leaves the country after stunning rebel blitz, Russia says, 08.12.2024. <https://abcnews.go.com/International/syrian-rebels-claimed-4-cities-24-hours-now/story?id=116562929>

²⁶ Reuters, Syria's Sharaa declared president for transition, consolidating his power, 30.01.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syrias-leader-sharaa-named-president-transitional-period-state-news-agency-says-2025-01-29/>

²⁷ Aljazeera, What to know about Syria's new caretaker government, 15.12.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/15/what-to-know-about-syrias-new-caretaker-government>

²⁸ BBC News, US scraps \$10m bounty for arrest of Syria's new leader Sharaa, 20.12.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c07qv3j818ko>

²⁹ ABC News, Syria's Assad resigns and leaves the country after stunning rebel blitz, Russia says, 08.12.2024. <https://abcnews.go.com/International/syrian-rebels-claimed-4-cities-24-hours-now/story?id=116562929>

wyzaczyły **Muhammada al-Baszira (Mohammad Al-Bashir)**. Ma on stać na czele rządu tymczasowego z mandatem najpierw wyznaczonym do 1 marca, a następnie przedłużonym. Wcześniej Al-Baszir kierował Syryjskim Rządem Ocalenia w enklawie rebeliantów w prowincji Idlib w północno-zachodniej Syrii.^[30] Al-Baszir jest cywilnym technokratą, o inżynieryjno-administracyjnym wykształceniu, a eksperci pozytywnie oceniają jego skuteczność w dotychczasowym kierowaniu pñ.-zach. enklawą Idlib. Premier rozszerzył kompetencje dotychczasowych ministrów z Syryjskiego Rządu Ocalenia, wcielając ich do swojego rządu ogólnokrajowego tak, aby zapewnić działanie podstawowych usług w państwie.^[31]

Parlament i wybory parlamentarne. Dotychczasowy parlament (mający raczej fasadową rolę w dyktatorskim systemie al-Asada) został rozwiązany po zdobyciu syryjskiej stolicy przez HTS.^[32] Ahmadowi asz-Szaraa jako prezydentowi powierzone zostało zadanie powołania rady legislacyjnej na okres przejściowy, do czasu gdy zostanie wprowadzona nowa konstytucja.^[33] Asz-Szaraa zapowiedział, że przeprowadzenie nowych wyborów będzie możliwe dopiero za około 4 lata. Zanim zostaną one przeprowadzone konieczne jest bowiem opracowanie i przyjęcie nowej konstytucji, a także przeprowadzenie całościowego spisu ludności, ponieważ sytuacja pod tym względem uległa diametralnym zmianom w czasie wieloletniej wojny syryjskiej.^[34]

SYSTEM PRAWNY

Syria ma dualistyczny system prawny, oparty na prawie cywilnym i religijnym (szariat lub inne prawa religijne).^[35] Obecny system sędowniczy kraju jest podzielony na szereg jurysdykcji, w skład których wchodzi: sądy cywilne, karne, administracyjne, Najwyższy Trybunał Konstytucyjny, sądy stanu cywilnego (zajmujące się sprawami z zakresu prawa rodzinnego w oparciu o przynależność religijną danej osoby) oraz sądy wojenne podlegające wojsku. Nadzór nad systemem sędowniczym sprawuje Najwyższa Rada Sędownictwa.^[36] Syryjskie nowe władze ogłosiły odwołanie konstytucji i niektórych obowiązujących dotychczas ustaw, a także rozwiązanie dotychczasowych instytucji państwa i wcielenie ich w nowy aparat. Nie jest jeszcze wiadome w jakim zakresie, jak i kiedy przebudowany zostanie system sprawiedliwości, by zapewnić rzetelne rozliczenie osób odpowiedzialnych za

³⁰ MEMO (Middle East Monitor) Syria new leadership suspends constitution, parliament for 3 months, 13.12.2024, <https://www.middleeastmonitor.com/20241213-syria-new-leadership-suspends-constitution-parliament-for-3-months/>

³¹ Aljazeera, What to know about Syria's new caretaker government, 15.12.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/15/what-to-know-about-syrias-new-caretaker-government>

³² BBC News, Ahmed al-Sharaa named Syria's transitional president, 31.01.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c8d9r0vg6v7o>

³³ BBC News, Ahmed al-Sharaa named Syria's transitional president, 31.01.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c8d9r0vg6v7o>

³⁴ BBC News, New elections could take up to four years, Syria rebel leader says, 29.01.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c4g29e1lejvo>

³⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Syria, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

³⁶ Syrian Law Journal, An Overview of the Syrian Court System, 05.09.2016, <https://www.syria.law/index.php/overview-syrian-court-system/>

nadużycia z czasów poprzedniego reżimu, co jest jednym z deklarowanych celów nowych władz.^{[37][38]}

KARA ŚMIERCI

W Syrii kara śmierci jest orzekana i wykonywana. Kara śmierci przewidziana w syryjskim prawie karnym może być wymierzona za następujące przestępstwa: morderstwo kwalifikowane, przestępstwa wojskowe, przestępstwa o charakterze terrorystycznym, handel narkotykami, zdrada stanu, podpalenie skutkujące śmiercią, rozbój skutkujący śmiercią, a także niektóre przestępstwa nieskutkujące śmiercią, takie jak poddawanie osoby torturom lub barbarzyńskiemu traktowaniu podczas popełnienia napadu zbiorowego, usiłowanie popełnienia przestępstwa zagrożonego karą śmierci oraz skazanie po raz drugi za przestępstwo zagrożone karą dożywotniej pracy przymusowej.^[39]

Brak jest wiarygodnych danych odnośnie liczby wydawanych w Syrii wyroków śmierci oraz wykonywanych egzekucji.^[40]

Istnieją doniesienia, że HTS, jeszcze w okresie, gdy sprawował kontrolę nad enklawą w regionie Idlib, przeprowadzał publiczne egzekucje, również za przekroczenie przepisów moralnych prawa szariatu, na terenach znajdujących się pod jego kontrolą. Ofiarami egzekucji były m.in. kobiety oskarżone o rozwiązłość i prostytucję.^{[41][42]}

Na obszarach kontrolowanych przez Kurdów stosuje się kodeks prawny oparty na dokumencie zwanym Umową Społeczną. Zgodnie z art. 26 Umowy Społecznej, kara śmierci została tam zniesiona^[43]

³⁷ Aljazeera, Can Syria's new leadership establish a legal system to ensure fair trials?, 14.02.2024, <https://www.aljazeera.com/program/inside-story/2024/12/14/can-syrias-new-leadership-establish-a-sound-legal-system-to-ensure-fair-tr>

³⁸ Aljazeera, Sharaa vows to pursue criminals as Syria's transitional president, 31.01.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/czep8kyeeyyo>

³⁹ EUAA (European Union Agency for Asylum), Country Guidance Syria, 15.04.2024, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-april-2024>

⁴⁰ EUAA (European Union Agency for Asylum), Country Guidance Syria, 15.04.2024, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-april-2024>

⁴¹ L'Orient Today, Did Syria's Justice Minister appear in a video of a woman's execution in rural Idlib?, 05.01.2025, <https://today.lorientlejour.com/article/1442171/did-syrias-justice-minister-appear-in-a-video-of-a-womans-execution-in-rural-idlib.html>

⁴² EUAA (European Union Agency for Asylum), Country Guidance Syria, 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>

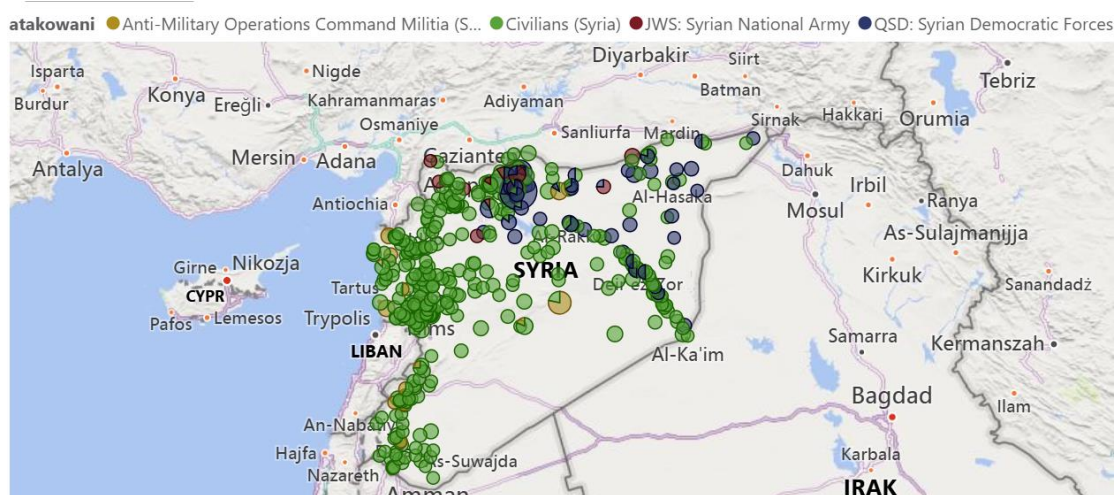
⁴³ EUAA (European Union Agency for Asylum), Country Guidance Syria, 15.04.2024, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-april-2024>

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Syrii w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęło 6234 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), natomiast w 2024 r. ilość wszystkich ofiar wyniosła 6887.^[44]

Po obaleniu reżimu Baszszara al-Asada 8 grudnia 2024 r. i przejściu władzy przez bojowników HTS poziom przemocy nie zmalał, a liczba incydentów zbrojnych i ich śmiertelnych ofiar nawet nieco wzrosła. Tylko w ciągu nieco ponad 9 tygodni, od 8 grudnia 2024 r. do 14 lutego 2025 r., (ostatnie dostępne w ACLED dane) w wyniku incydentów związanych z bezpieczeństwem zginęło 2287 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), czyli więcej niż w ciągu 9 tygodni przed obaleniem reżimu Baszszara al-Asada, od 1 października do 8 grudnia 2024 r., gdy zginęły ogółem 1742 osoby.^[45]

Mapa. Miejsce śmiertelnych incydentów zbrojnych i związanych z działaniami wojennymi w Syrii w okresie od 08.12.2024 do 14.02.2025 (grafika wykonana przez WKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap).^[46] []

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Po przejściu władzy w Syrii po szybkiej ofensywie bojowników Hajat Tahrir asz-Szam (HTS) i sprzymierzonych z nim formacji nowe władze rozwiązały instytucje poprzedniego reżimu, w tym wojsko.^[47]

⁴⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, 08.12.2024-14.02.2025, dane pobrano 14.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁷ North Press Agency, Syria's Military Administration Dissolves Army, Parliament, and Abolishes 2012 Constitution, 29.01.2025, <https://npasyria.com/en/121578/>

Grupy zbrojne, które zdobyły syryjską stolicę i obaliły reżim al-Asada, są przeformowywane w celu połączenia w jednolitą strukturę wojskową. Pod koniec grudnia nowe władze poinformowały, że większość grup zbrojnych, które uczestniczyły w ofensywie, zgodziła się na rozwiązanie i włączenie w armię podlegającą syryjskiemu Ministerstwu Obrony.^[48] Wśród tych grup są: oddziały Hajat Tahrir asz-Szam, organizacji macierzystej nowego prezydenta Ahmada asz-Szaraa, oraz formalnie Syryjska Armia Narodowa (Syrian National Army, SNA), wspierana przez Turcję formacja zbrojna grupująca różne milicje, w tym Levant Front, Sukur asz-Szam i Ahrar asz-Szam.^[49] Integracja licznych i zróżnicowanych frakcji zbrojnych w kraju w jedną, zdyscyplinowaną, porewolucyjną armię narodową jest jednym z wielu poważnych wyzwań, jakie stoją przed nowymi władzami. Innym wyzwaniem są tysiące żołnierzy z rozwiązanej asadowskiej armii, którzy mogą stanowić poważną siłę destabilizacyjną. Syryjski tymczasowy prezydent zapowiedział, że władze nie będą tolerowały, by jakkolwiek broń pozostawała w Syrii poza kontrolą państwa.^[50]

Tymczasem syryjski potencjał militarny został poważnie uszczuplony. Dzień po upadku Asada izraelskie samoloty bojowe, nie chcąc, by arsenały asadowskiej armii dostały się w ręce nowych władz, przeprowadziły atak powietrzny na syryjskie obiekty wojskowe, dokonując 480 nalotów w ciągu 48 godzin. Ataki te zniszczyły 70-80% syryjskiego potencjału wojskowego, w tym samoloty bojowe, czołgi, systemy obrony powietrznej, fabryki broni i zapasy pocisków. Izraelska marynarka wojenna zbombardowała również porty al-Bajda i Latakia, niszcząc 15 syryjskich okrętów wojennych.^{[51][52]}

Same nowe władze syryjskie są natomiast zdecydowane pozbyć się posiadanego przez kraj arsenału broni chemicznej. Na początku marca 2025 r. zwróciły się do społeczności międzynarodowej, aby pomogła im w realizacji tego zamierzenia.^{[53][54]}

Należy podkreślić, że rząd tymczasowy Ahmada Sharaa kontroluje stosunkowo niewielką część Syrii, w tym większość miast i terenów wiejskich na zachodzie oraz niektóre tereny w centralnej części kraju.^[55]

Na północy pro-tureckie milicje, które składają się na **Syryjską Armię Narodową (SNA)**, utrzymują kontrolę nad kluczowymi ośrodkami (Afrin, Dżarabulus i pas terytorium od Tal Abyad po Ras al-Ain). Wprawdzie formalnie SNA zadeklarowała przystąpienie do nowej syryjskiej armii, ale de facto do integracji pozostaje długa droga, a SNA nadal pozostaje niezależną formacją. 29 stycznia dowódca grupy, Sajf Abu Bakr, udał się do Damaszku i pogratulował nowemu prezydentowi, jednak dotychczas nie poczynił

⁴⁸ VOA News, *New Syrian authorities say armed groups will dissolve*, 24.12.2024, <https://www.voanews.com/a/syrian-authorities-say-armed-groups-will-dissolve-7912312.html>

⁴⁹ The Guardian, *Who are the Syrian rebels who have captured Damascus – explained in 30 seconds*, 08.12.2024, <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/08/who-are-the-syrian-rebels-who-have-captured-damascus-explained-in-30-seconds>

⁵⁰ New Lines Magazine, *Syria's New Rulers Are Working To Unify Military Power*, 25.02.2025, <https://newlinesmag.com/reportage/syrias-new-rulers-are-working-to-unify-military-power/>

⁵¹ New Line Magazine, *The Disintegration of Assad's Army*, 06.03.2015, <https://newlinesmag.com/reportage/the-disintegration-of-assads-army/>

⁵² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), *Syria: Israeli airstrikes reach an all-time high after Assad regime falls*, 19.12.2024, <https://acleddata.com/2024/12/19/syria-israeli-airstrikes-reach-an-all-time-high-after-assad-regime-falls/>

⁵³ Reuters, *Syria vows to rid itself of Assad's chemical weapons legacy*, 05.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-vows-rid-itself-assads-chemical-weapons-legacy-2025-03-05/>

⁵⁴ Lieber Institute West Point, *The New Syria and Its Obligations under the Chemical Weapons Convention*, 05.03.2025, <https://lieber.westpoint.edu/new-syria-its-obligations-chemical-weapons-convention/>

⁵⁵ The Washington Institute, *F. Balanche, Rebuilding Syria May Require Federalism*, 28.02.2025, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/rebuilding-syria-may-require-federalism>

w kierunku nowych władz żadnych innych kroków (a obaj przywódcy mają długą historię wzajemnej wrogości).^[56]

Z kolei na północnym wschodzie, działają nadal dowodzone przez Kurdów **Syryjskie Siły Demokratyczne (SDF)**, które na podlegających im terenach (większość prowincji Hasaka i Rakka oraz części prowincji Daj raz-Zawr i Aleppo) utworzyły de facto autonomiczną jednostkę DAANES. SDF po długich negocjacjach w połowie lutego zdecydowały się zaakceptować warunki rządu centralnego i włączyć w syryjskie struktury wojskowe, a 10 marca komendant formacji Mazlum Abdi podpisał porozumienie z prezydentem Szaraa odnośnie włączenia DAANES w struktury administracji centralnej. Porozumienie przewiduje, że kontrolowane przez SDF przejścia graniczne, lotnisko oraz pola naftowe i gazowe we wschodniej Syrii staną się częścią administracji Damaszku. Będzie to jednak długotrwały proces, który ma się skończyć do końca 2025 r.^{[57][58][59]}

Z kolei w dolinie Eufratu we wschodniej Syrii sytuację kontrolują **sunnickie plemiona**, które nie są całkowicie lojalne wobec nowych władz. Istnieją tam komórki oporu, w tym byli bojownicy reżimu Assada na sunnickich obszarach wzdłuż rzeki Eufrat. prawdopodobnie dążą do przywrócenia sieci przemytniczych z czasów Assada, które kontrolowali na tym obszarze. Rząd tymczasowy zakłócił tę działalność przemytniczą, pozbawiając sunnickich bojówkarzy krytycznego źródła dochodów.^[60]

Na południu spod kontroli władz centralnych wymykają się niektóre obszary, szczególnie prowincja Daraa, pozostająca pod wpływem wspieranych przez Rosję i Zjednoczone Emiraty Arabskie sunnickich **milicji Ahmada al-Awdy**, dawnego rebelianta, który wcześniej podpisał porozumienie rekonyliacyjne z władzami Baszszara al-Asada i zachowuje dużą dozę niezależności, opierając się integracji z nową syryjską armią.^{[61][62]}

Kontrolę nad południową prowincją Suwajda sprawują milicje druzyjskie, uniemożliwiając wejście do niej siłom HTS. Podobnie jest w dzielnicach zamieszkałych przez Druzów na przedmieściach Damaszku, w tym Dżaramana, Sahnaja i Dżdeidat Artuz. O ile większość tych milicji byłaby gotowa wejść w szeregi syryjskiego wojska, o tyle chcą również pewnego marginesu niezależności od władz w Damaszku.^{[63][64]} Prasa informowała, że rozmowy prowadzone między stroną druzyjską a władzami centralnymi zakończyły się 11 marca porozumieniem,

⁵⁶ The Washington Institute, F. Balanche, **Rebuilding Syria May Require Federalism**, 28.02.2025, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/rebuilding-syria-may-require-federalism>

⁵⁷ Reuters, **Syria's interim president signs deal with Kurdish-led SDF to merge forces**, 11.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-reaches-deal-integrate-sdf-within-state-institutions-presidency-says-2025-03-10/>

⁵⁸ The New Arab, **Kurdish-led Syrian Democratic Forces agree to integrate forces into Syrian army**, 18.02.2025, <https://www.newarab.com/news/kurdish-led-sdf-agree-integrate-forces-syrian-army>

⁵⁹ The Cradle, **US-backed SDF ready to 'integrate' into new Syrian army**, 19.02.2025, <https://thecradle.co/articles/us-backed-sdf-ready-to-integrate-into-new-syrian-army>

⁶⁰ ISW (Institute fo the Study od War), **Understanding Syria's Emerging Insurgency**, 10.03.2025, <https://www.understandingwar.org/background/understanding-syria%E2%80%99s-emerging-insurgency>

⁶¹ Radio Free Europe/Radio Liberty, **Who Is Ahmed Al-Awda, The Man Who Could Be A Threat To Syria's New Rulers?**, 17.01.2025, <https://www.rferl.org/a/ahmad-al-awda-syria-leadership-threat-islamists-uae-ties/33279067.html>

⁶² The Washington Institute, F. Balanche, **Rebuilding Syria May Require Federalism**, 28.02.2025, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/rebuilding-syria-may-require-federalism>

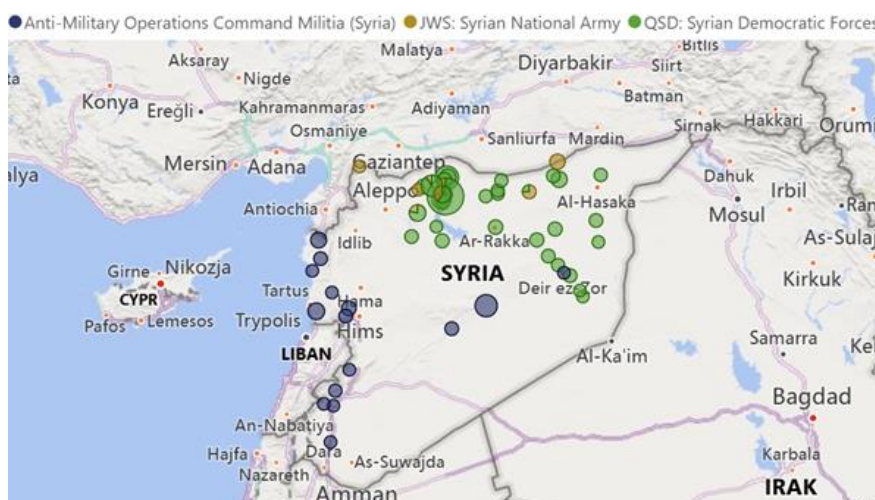
⁶³ Turkiye Today, **Druze militias' strategy of patience in Sweida and Damascus**, 25.02.2025, <https://www.turkiyetoday.com/opinion/druze-militias-strategy-of-patience-in-sweida-and-damascus-124153/>

⁶⁴ The Washington Institute, F. Balanche, **Rebuilding Syria May Require Federalism**, 28.02.2025, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/rebuilding-syria-may-require-federalism>

a odpowiedni dokument ma być podpisany w najbliższej przyszłości. Zgodnie z tym porozumieniem prowincja przejdzie pod kontrolę syryjskich instytucji państwowych.^[65]

Z kolei w regionie przybrzeżnym między Latakiją a Tartus alawici – sekta rodziny Asadów i rdzeń dawnego reżimu – z nieufnością patrzą na nowe władze, zaś byli alawicki funkcjonariusze reżimu utworzyli milicje, aby bronić tego obszaru będącego historycznie górskim schronieniem dla alawitów.^[66]

Choć oficjalnie wojna w Syrii została zakończona, to lokalnie nadal dochodzi do walk zbrojnych. Mają one miejsce szczególnie na zachodzie kraju, gdzie nowe syryjskie wojsko prowadzi starcia z lojalistami dawnego reżimu lub lokalnymi milicjami pozostającymi w opozycji wobec nowej władzy, w północnej i północno wschodniej części kraju, gdzie wojska tureckie ścierają się niekiedy z siłami kurdyjskimi w ramach DAANES, a także na pograniczu między strefą kurdyjską DAANES a strefą centralną (por. mapa poniżej).

Mapa. Miejsca starć zbrojnych w Syrii w okresie od 08.12.2024 do 14.02.2025 (grafika wykonana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap).^[67]

Najgwałtowniejsza starcia od momentu obalenia reżimu miały miejsce na początku marca w okolicach zamieszkałych przez alawitów w nadmorskim regionie Latakii i Tartus. Siły bezpieczeństwa rozpoczęły tam operację w odpowiedzi na nasilającą się rebelię lojalistów Asada. Do eskalacji przemocy doszło 6 marca 2025 r., po tym jak alawicki napastnicy przygotowali zasadzkę i zabili 13 funkcjonariuszy sił bezpieczeństwa w nadmorskim mieście Dżabla. Siły bezpieczeństwa ściągnęły do regionu posiłki, do których dołączyły uzbrojone grupy i osoby wspierające rząd. Sytuacja eskalowała i skończyła się trwającym przez 4 kolejne dni szturmem na wiele alawickich miast i wiosek w całym regionie, licznymi zabójstwami odwetowymi i płądowaniem alawickich majątków. Ocalańcy mówią o zabijaniu całych rodzin, łącznie z dziećmi, w ich domach. Dane odnośnie liczby ofiar są rozbieżne, ale szacuje

⁶⁵ The Times of Israel, Syrian government said to reach deal to fully integrate southern Druze province, 11.03.2025, <https://www.timesofisrael.com/syrian-government-said-to-reach-deal-to-fully-integrate-southern-druze-province/>

⁶⁶ The Washington Institute, F. Balanche, Rebuilding Syria May Require Federalism, 28.02.2025, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/rebuilding-syria-may-require-federalism>

⁶⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

się, że w starciach i zamieszkach śmierć poniosło około 1300-1500 osób (w tym około 1000-1200 cywilów), głównie z mniejszości alawickiej.^[68]

Po kilku dniach, gdy do regionu wysłano podległe nowym władzom służby bezpieczeństwa, sytuacja się uspokoiła. Prezydent zapowiedział powołanie specjalnej komisji dochodzeniowej, mającej wskazać winnych rozlewu krwi, którzy zostaną postawieni przed sądem.^[69] Alawiccy rebelianci ponownie się ukryli, jednakże po 7 marca jeszcze wielokrotnie atakowali siły rządowe, podkreślając swoją stałą obecność.^[70]

Niespokojnie jest na północy Syrii, gdzie nadal trwają starcia między wojskami tureckimi i wspieraną przez Turcję formacją SNA a kurdyjskimi w większości siłami SDF. Zmiana władzy w Damaszku nie przełożyła się w żaden sposób na zmianę sytuacji w regionie na północy. Tureckie wojsko nadal prowadzi ostrzał pozycji w północnej Syrii, nawet po wezwaniu lidera PKK Ocalana do złożenia broni oraz porozumieniu podpisanym w Syrii między władzami centralnymi a przedstawicielami kurdyjskich SDF. Przedstawiciele Turcji twierdzą, że nadal prowadzą operację antyterrorystyczną i nadal domagają się całkowitego rozbrojenia milicji kurdyjskiej YPG (Ludowych Jednostek Samoobrony, uznawanych za syryjskie odgałęzienie PKK), które stanowią znaczną część SDF.^{[71][72]}

Na początku stycznia 2025 r. SDF i SNA prowadziły zacięte walki o kontrolę nad strategiczną tamą Tiszrin i mostem Karakuzak na Eufracie w rejonie Manbidż (ok 115 km na wschód od Aleppo). Siły SNA używające dronów i artylerii usiłowały zająć te strategiczne obiekty. W ciężkich walkach śmierć poniosło co najmniej 280 bojowników oby stron. Tama pozostała nadal pod kontrolą SDF.^[73]

Regularne naloty na pozycje w Syrii prowadzi izraelskie lotnictwo. W okresie między 08.12.2024 a 14.02.2025 miały miejsce 133 naloty lotnicze i dronowe izraelskiej armii, a śmierć poniosło w nich 20 osób. Większość ataków miała miejsce w Okręgu Damasceńskim, Daraa, w samym Damaszku, w Tartus i Dajr az-Zawr.^[74]

⁶⁸ BBC News, Syria says operation against Assad loyalists over after deadly violence, 10.03.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cewk4rv9v17o>

⁶⁹ BBC News, Syria says operation against Assad loyalists over after deadly violence, <https://www.bbc.com/news/articles/cewk4rv9v17o>

⁷⁰ ISW (Institute fo the Study od War), Understanding Syria's Emerging Insurgency, 10.03.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounder/understanding-syria%E2%80%99s-emerging-insurgency>

⁷¹ Reuters, Turkey's operations against Kurdish militants in northern Syria continuing, official says, 12.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-operations-against-kurdish-militants-northern-syria-continuing-official-2025-03-12/>

⁷² Reuters, Turkey says forces killed 24 Kurdish militants in Syria, Iraq in a week, 13.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkey-says-forces-killed-24-kurdish-militants-syria-iraq-week-2025-03-13/>

⁷³ The New Arab, 280 dead as Turkey-backed SNA battle Kurdish-led SDF for control of Syria's strategic Tishrin dam, 07.01.2025, <https://www.newarab.com/news/280-dead-sna-battles-sdf-control-syrias-tishrin-dam>

⁷⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

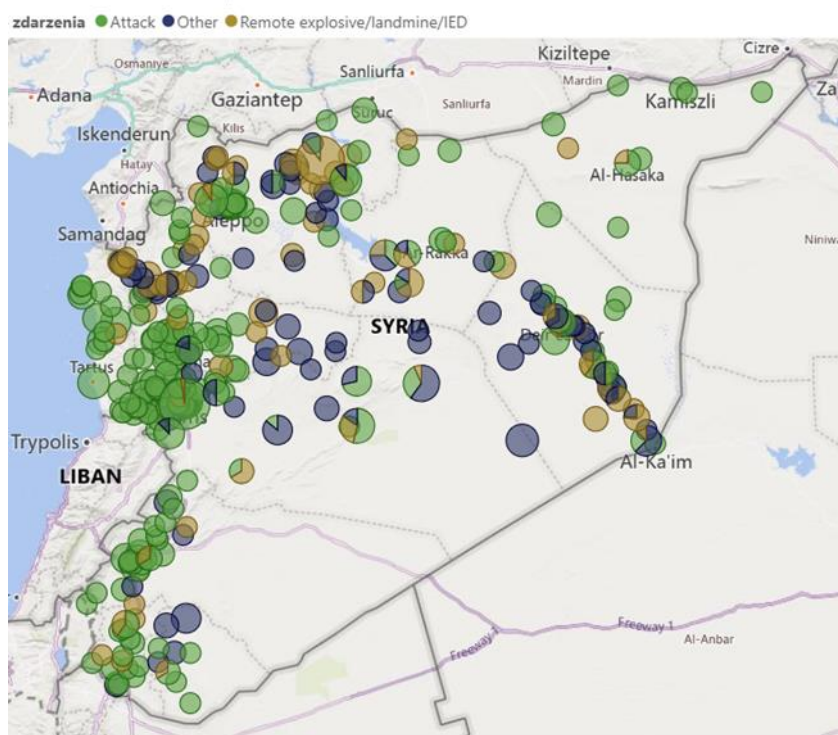
USTAWODAWSTWO SPECJALNE

W ogólnodostępnych źródłach brak jest informacji wykazujących na to, by w Syrii obowiązywał obecnie stan wyjątkowy. Po wydarzeniach w regionach Latakii i Tartus na początku marca wprowadzono w obu miastach i okolicach godzinę policyjną.^[75]

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Syrii w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 1553 cywilów, z kolei w 2024 r. odnotowano 1595 ofiar cywilnych. Tylko od momentu przejścia władzy w Syrii przez HTS 8 grudnia 2024 r. do 14 lutego 2025 r. śmierć poniosło 1041 osób cywilnych.^[76]

Mapa. Miejsca śmierci cywilów w Syrii w okresie: 08.12.2024-14.02.2025 (grafika wykonana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap).^[77]

⁷⁵ BBC News, Worst violence in Syria since Assad fall as dozens killed in clashes, 07.03.2021, <https://www.bbc.com/news/articles/cdrxkm2evnlo>

⁷⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.10.2023-15.01.2024, dane pobrano 21.01.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Civilians, 01.10.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Homs	249
Aleppo	239
Hama	159
Deir ez Zor	105
Ar Raqqa	64
Rural Damascus	45
Lattakia	41
Idleb	34
Dara	27
Al Hasakeh	22
As Sweida	21
Tartous	19
Damascus	13
Quneitra	1
Suma	1039

Tabela. Liczba śmiertelnych ofiar cywilnych w poszczególnych jednostkach administracyjnych Syrii w okresie: 08.12.2024-14.02.2025 (tabela przygotowana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED)^[78]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

Turcja prowadzi ostrzał lotniczy oraz dronowy, niekiedy również ostrzał moździerzowy, którego ofiarą padają cywile. Tylko w okresie od 8 grudnia do 14 lutego 2025 r. śmierć z rąk tureckiej armii poniosło 81 cywilów. Wydaje się, że niektóre z tych ataków wymierzone są w ludność cywilną. Na przykład 28 stycznia 2025 r. turecki dron ostrzelał cywilów na targu w miejscowości Sarin w okolicach Aleppo, zabijając 13 osób, w tym dzieci, i raniąc 20 innych. 8 grudnia tureckie siły zaatakowały dronami i ogniem moździerzowym wioskę Mustriha w okolicach Rakki, zabijając 12 osób, w tym 6 dzieci. 29 stycznia 2025 r. tureckie siły zaatakowały dronem samochód wiozący ludzi na drodze między at-Tabka i Dajr Hafir w prowincji Aleppo, powodując około 10 ofiar śmiertelnych. 9 grudnia 2024 r. tureckie oddziały ostrzelały ogniem moździerzowym wioskę Zarfan w regionie Manbidż w prowincji Aleppo, zabijając 10 cywilów. 10 grudnia 2024 r. tureckie wojsko przeprowadziło atak dronowy na wioskę Safawia w prowincji Rakka, zabijając 8 cywilów, w tym kobietę i dziecko.^[79]

Również działania w strefie przygranicznej prowadzone przez izraelskie wojsko, które przesunęło swoje pozycje nieco w głąb syryjskiego terytorium, powoduje sporadyczne ofiary wśród cywilów. W okresie 08.12.2024-14.02.2025 dwóch syryjskich cywilów zostało zastrzelonych przez izraelskich żołnierzy.^[80]

⁷⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁰

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

Przemocy wobec cywilów dopuszczają się również SDF w północnej Syrii. Na przykład 11 stycznia 2025 r. bojownicy formacji zastrzelili około 10 osób i zatrzymali kilka kolejnych w wiosce Kasmija w okolicy Aleppo za krytykę SDF w mediach społecznościowych. Tego samego dnia członkowie SDF zastrzelili 7 osób (narodowości arabskiej), które zdezerterowały z szeregów SDF. Około 30 grudnia 2024 r. bojownicy SDF zastrzelili 5 cywilów w Kaszla w rejonie Aleppo w czasie ataku na wioskę. 23 stycznia 2025 r. SDF przeprowadziły atak przy użyciu samochodu-pułapki przed szkołą w mieście Manbidż, w którym śmierć poniosły 3 osoby. 27 stycznia 2025 r. ostrzelały z broni artyleryjskiej wioskę Rasm Haram al-Imam w okolicach Aleppo, zabijając 3 cywilów, w tym 2 kobiety. 7 stycznia wysłany przez SDF dron ostrzelał samochód z rodziną uciekającą z miasta Kaszla, zabijając 3 członków rodziny. Zdarzały się również ofiary wśród ludności cywilnej wskutek min czy niewybuchów pozostawionych przez SDF.^[81]

Na terytoriach kontrolowanych przez SDF miało miejsce również wiele innych incydentów skutkujących niewielką liczbą ofiar (1-2 osoby) takich jak ostrzał moździerzowy lub dronowy cywilnych obiektów, na przykład domów czy bazarów.^[82]

DZIAŁANIA ODWETOWE

Na początku marca 2025 r. w opisanych wcześniej wydarzeniach w alawickich regionach kraju śmierć z rąk członków służ bezpieczeństwa i stowarzyszonych z nimi sił śmierć poniosło wielu alawickich cywilów za rzeczywiste lub domniemane wsparcie dla alawickich bojówek, które wszczęły zamieszki. Organizacje praw człowieka szacują, że tylko w dniach 6-10 marca śmierć poniosło około 1000-1200 cywilów, przede wszystkim alawickich (w mniejszej liczbie również sunnickich, zabijanych przez alawickie bojówki).^[83]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Obalenie reżimu Baszszara al-Asada w grudniu 2024 r. nie zmieniło w poważny sposób sytuacji humanitarnej w Syrii. Po ponad dekadzie trwającego konfliktu Syria pozostaje jednym z największych kryzysów humanitarnych i przesiedleńczych na świecie. Od początku wojny w 2011 r. ponad 14 mln Syryjczyków zostało zmuszonych do opuszczenia swoich domów w poszukiwaniu bezpieczniejszego schronienia.. Ponad 7,4 miliona Syryjczyków pozostaje wewnątrz przesiedlonych na terenie własnego kraju. UNHCR ocenia, że 16,7 mln Syryjczyków (czyli 70% syryjskiej populacji) potrzebuje pomocy humanitarnej.^[84]

W wyniku głębokiego kryzysu gospodarczego, pogłębianego dodatkowo przez pandemię covid-19, skutki wojny na Ukrainie oraz międzynarodowe sankcje, powszechne są w Syrii bezrobocie i ubóstwo. Kryzys gospodarczy w Syrii,

⁸¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸³ BBC News, Syria says operation against Assad loyalists over after deadly violence, 10.03.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cewk4rv9v17o>

⁸⁴ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugee), Syria Refugee Crisis Explained, 13.03.2015, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/#WhatisthecurrentsituationinSyria>

charakteryzujący się gwałtownie rosnącą inflacją, dewaluacją waluty oraz wzrostem cen towarów i kosztów podstawowych usług, nadal napędza potrzeby w całym kraju. Koszty utrzymania, mierzone minimalnym koszykiem wydatków, wzrosły o 21% w ciągu ostatniego roku i ponad trzykrotnie w ciągu zaledwie dwóch lat. Szacuje się, że ponad 90 % ludności kraju żyje poniżej granicy ubóstwa. Natomiast około 12,9 mln osób nie ma zapewnionych wystarczających ilości żywności.^{[85][86]}

Poważnym problemem pozostaje skażenie materiałami wybuchowymi w wielu regionach. Jak wynika z danych ACLED w ciągu 2024 r. w eksplozjach min i niewybuchów śmierć poniosło 288 cywilów. Natomiast tylko od upadku reżimu Baszszara al-Asad 8 grudnia 2024 r. w różnego typu eksplozjach zginęło ponad 300 osób cywilnych. Najwięcej tego typu wypadków było w prowincjach Aleppo, Dajr az-Zawr, Hama i ar-Rakka.^[87]

Zniszczenia w ciągu 14 lat trwania wojny, a także związane z falami działań wojennych w 2024 r. ataki na krytyczną infrastrukturę - w tym stacje uzdatniania wody, główne drogi dojazdowe, stacje elektryczne, zakłady gazowe i paliwowe, placówki medyczne i szpitale, a także pola uprawne - zakłóciły podstawowe usługi, utrudniając dostęp do wody, energii elektrycznej i opieki zdrowotnej.^{[88][89]}

W związku ze zniszczeniami wojennymi i kryzysem ekonomicznym wiele syryjskich dzieci pozostaje poza systemem edukacyjnym. Szacuje się, że ponad 2,4 mln dzieci w Syrii nie uczęszcza do szkoły, a 1,6 miliona jest zagrożonych przedwczesnym zakończeniem nauki.^[90]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Państwo Islamskie ma w Syrii wiele uśpionych komórek, które obecne są szczególnie w pustynnych terenach w środkowej i środkowo-wschodniej części kraju (patrz mapa na stronie internet. <https://www.washingtoninstitute.org/sites/default/files/2025-02/SyriaFeb2025Balanche.jpg>). Bojownicy PI przeprowadzają ataki i zamachy, jednak na niewielką skalę i niepowodujące dużej liczby ofiar. W okresie od 08.12.2024 r. do 14.02.2025 r. wskutek działań PI śmierć poniosły w Syrii 102 osoby, z czego 25 cywilów (wśród nich było kilku pracowników różnych pól naftowych oraz kilkunastu pasterzy zastrzelonych przy pracy).^[91]

⁸⁵ OCHA (Office for Coordination of Humanitarian Affairs), Syrian Arab Republic, <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic>

⁸⁶ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugee), Syria Refugee Crisis Explained, 13.03.2015, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/#WhatisthecurrentsituationinSyria>

⁸⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁸ The New Humanitarian, Syria faces huge humanitarian challenges as it begins post-Assad era, 09.21.2024, <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2024/12/09/syria-faces-huge-humanitarian-challenges-it-begins-post-assad-era>

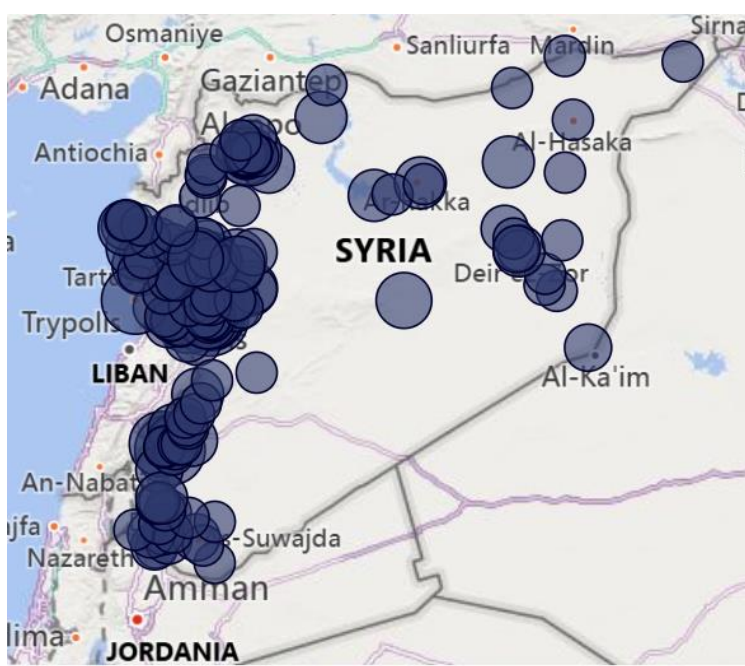
⁸⁹ OCHA (Office for Coordination of Humanitarian Affairs), Syrian Arab Republic, <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic>

⁹⁰ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugee), Syria Refugee Crisis Explained, 13.03.2015, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/#WhatisthecurrentsituationinSyria?>

⁹¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W postwojennych realiach Syrii, gdy państwowy aparat bezpieczeństwa jest dopiero w trakcie odbudowy i przeformowywania i nie ma rzeczywistej kontroli nad wieloma regionami, często dochodzi do pozaprawnych egzekucji. Porachunków dokonują członkowie różnych grup zbrojnych, niezidentyfikowani napastnicy, lecz niekiedy również osoby związane z obozem władzy. Jak wynika z danych ACLED tylko od 8 grudnia 2024 r. w różnych tego typu incydentach z rąk niezidentyfikowanych sprawców śmierć poniosło prawie 400 cywilów (podczas gdy w 2024 r. takich incydentów było 138). Niektóre z ofiar były powiązane z dawnym reżimem, lecz większość zabito z niewyjaśnionych przyczyn. Najwięcej takich wypadków było w prowincjach Hama i Homs, nieco mniej w Aleppo i Regionie Damasceńskim.^[92]

Mapa. Miejsca śmierci cywilów z rąk niezidentyfikowanych sprawców w okresie: 08.12.2024-14.02.2025 (grafika wykonana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap).^[93]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Syrii nierzadko zdarzają się w demonstracje i protesty. Na przykład po podpisaniu deklaracji konstytucyjnej przez nowe władze w wielu miastach w kurdyjskiej części kraju odbywały się w połowie marca 2025 r. demonstracje przeciwko założeniom dokumentu i domagające się decentralizacji kraju oraz uwzględnienia w konstytucji różnorodności etnicznej kraju.^[94]

⁹² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁹³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁹⁴ North Press Agency, Protests in Kurdish Cities of Northeast Syria Against Constitutional Declaration, 14.03.2025, <https://npasyria.com/en/123178/>

Siły bezpieczeństwa interweniowały w Damaszku podczas protestu 9 marca 2025 r., gdy alawicki aktywiści zorganizowali demonstrację upamiętniającą ofiary starć w alawickiej części kraju. wobec około 100 protestujących zebrała się kontrademonstracja, która wznosiła antyalawickie hasła i domagała się „sunnickiego państwa islamskiego”. Funkcjonariusze służb porządkowych strzelali w powietrze, by rozproszyć demonstrantów obu stron.^[95]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

W Syrii za czasów poprzedniego reżimu kwitł handel narkotykami, w szczególności produkowanym na szeroką skalę kaptagonem, a w ostatnich latach wojny reżim uczynił z tego jeden z głównych filarów swojej gospodarki i źródło dochodów do finansowania swojej maszyny wojennej.^[96] Nowe syryjskie władze odcięły się od takiej działalności i prowadzą szeroko zakrojone wysiłki na rzecz demontażu tego przemysłu i zniszczenia infrastruktury produkcji narkotyku. Jednakże siatki producentów i przemytników działają nadal. Na przykład jedna z grup, które nadal opierają się nowym władzom, brygada Ahmada al-Awdy w południowej Syrii, również była zaangażowana w przemysł kaptagonowy. Ponadto znaczna infrastruktura produkcyjna i magazyny zaopatrzone w Captagon nadal istnieją, kontrolowane i obsługiwane przez różne grupy.^{[97][98]} Tylko w ostatnich dniach (16.03.2025 r.) irackie służby bezpieczeństwa przejęły transport narkotyku, który dotarł do Iraku syryjską ciężarówką przez Turcję.^[99]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Syryjskie przepisy prawne przewidują swobodę poruszania się w granicach kraju, którą może ograniczać jedynie decyzja sądu, albo wprowadzenie szczególnych praw.^[100] Niemniej jednak w niektórych regionach (część obszarów na południu Syrii, północno-wschodnia część kraju, alawickie regiony na wybrzeżu) nadal zdarzają się walki, które uniemożliwiają lub utrudniają przemieszczanie się w te regiony (patrz wyżej).

⁹⁵ RFI, Syria security forces disperse rival protests in Damascus, 09.03.2025, <https://www.rfi.fr/en/international-news/20250309-syria-security-forces-disperse-rival-protests-in-damascus>

⁹⁶ NPR (National Public Radio), How the Assads used a civil war to turn Syria into a narco state, 19.12.2024, <https://www.npr.org/2024/12/19/g-s1-38514/assad-syria-narco-state>

⁹⁷ Alma Research and Education Center, The Captagon Industry in Syria After Assad's Fall – A Current Overview, 06.03.2025,

⁹⁸ Aljazeera, What will happen to al-Assad's Captagon empire now?, 18.12.2024, <https://www.aljazeera.com/features/2024/12/18/what-will-happen-to-al-assads-captagon-empire-now>

⁹⁹ Reuters, Iraq seizes more than one tonne of captagon pills shipped from Syria, 16.03.2025, <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/iraq-seizes-more-than-one-tonne-captagon-pills-shipped-syria-2025-03-16/>

¹⁰⁰ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Syria, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Ludność Syrii koncentruje się na wybrzeżach Morza Śródziemnego, a największe skupiska stanowią miasta Damaszek (ponad 2,5 mln mieszkańców), Aleppo (2,2 mln), Homs (1,44 mln) i Hama (niespełna milion). 57,5% ludności kraju zamieszkuje miasta, a współczynnik urbanizacji jest wysoki i sięga 5,38% rocznie. Niemniej jednak wydarzenia kilkunastu lat wojny domowej wywarły ogromny wpływ na procesy przemieszczania się ludności i zmieniły układ i dotychczasowe tendencje.^[101] Konflikt przyczynił się w znaczącym stopniu do zmiany struktury demograficznej całego regionu. Działania wojenne doprowadziły w niektórych regionach do czystek etnicznych.^[102]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Po kilkunastu latach wojny domowej w Syrii było ponad 7,2 mln osób wewnątrznie przesiedlonych. Najwięcej z nich przebywało w prowincjach Idlib (2,1 mln), Aleppo (1,6 mln), Rejon Damasceński (1 mln), Damaszek (0,6 mln)^{[103][104]}

W półn.-zach. Syrii przebywa około ponad 2 mln przesiedleńców, z czego 1,7 mln żyje w 1 414 krytycznie przeludnione obozach, w ogromnej większości prowizorycznych i niezapewniających dostępu do podstawowych świadczeń, takich jak edukacja, ochrona zdrowia, uzdatniona woda czy kanalizacja. Około 800 tys. przesiedleńców w regionie mieszka w namiotach nieposiadających właściwych zabezpieczeń antypożarowych ani przeciwko trudnym warunkom pogodowym.^[105]

Na terenach pod kontrolą SDF przebywa nadal około 46 tys. osób, członków Państwa Islamskiego i ich rodzin, w tym 28 tys. dzieci i 14,7 tys. kobiet, umieszczonych w obozach al-Hawl i Rawj. Ponadto 9 tys. mężczyzn, w tym 2 tys. obcokrajowców, przetrzymywana jest w innych miejscach odosobnienia. Osoby przetrzymywane w tych obozach nie mogą ich opuszczać, a tamtejsze warunki bytowe są bardzo trudne. Chłopcy po osiągnięciu wieku 12 lat są oddzielani od matek, a po osiągnięciu pełnoletności, przewożeni są do placówek dla dorosłych. Niektóre kraje powoli repatriują swoich obywateli, podczas gdy osoby z krajów Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej odmawiają repatriacji. Syryjczycy przebywający w obozach mogą je opuścić po uzyskaniu poręczenia osoby spoza obozu, jednak po wyjściu napotykają liczne trudności związane ze społecznym odrzuceniem, trudnościami ekonomicznymi i brakiem dokumentów dla dzieci. Zdarzają się kobiety, które zdecydowały się wrócić do obozu.^[106]

¹⁰¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Syria, 12.11.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>

¹⁰² Arab Center Washington DC, Syria's Demographic Changes Buttress Assad's Authoritarianism, 01.03.2019, <https://arabcenterdc.org/resource/syrias-demographic-changes-buttress-assads-authoritarianism/>

¹⁰³ UNHCR, (UN High Commissioner of Refugees) Syrian Arab Republic; UNHCR - Population of Concern Overview Map (as of Aug 2024), 11.09.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/111121>

¹⁰⁴ Relief Web, UNHCR Syria Key Figures, January-March 2022, Fact sheet on the humanitarian situation and humanitarian aid, 15.06.2022, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/unhcr-syria-key-figures-january-march-2022>

¹⁰⁵ OCHA (Office of Coordination of Humanitarian Affairs, North-West Syria: Situation Report, 17 May 2022, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/north-west-syria-situation-report-17-may-2022>

¹⁰⁶ UN General Assembly, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 09.02.2024, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/report-independent-international-commission-inquiry-syrian-arab-republic-ahrc5564-enar>

Po obaleniu reżimu Baszszara al-Asada wielu z przesiedleńców zaczęło rozważać powrót w rodzinne strony. Niemniej jednak wiele regionów jest zniszczonych i brakuje tam infrastruktury. Powroty już się rozpoczęły. IOM ocenia, że od grudnia 2024 r. do swoich miejsc pochodzenia powróciło około 750 tys. przesiedleńców. Około 7 mln nadal pozostaje w miejscach przesiedlenia.^[107]

UCHODŹCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Obecnie nadal około 6mln Syryjczyków przebywa na uchodźstwie, w tym prawie 2,8 mln w Turcji, 755 tys. – w Libanie, 589 tys. – w Jordanii, 304 tys. – w Iraku, a 144 tys. – w Egipcie.^[108] Około 1,3 mln Syryjczyków przebywa w innych krajach, głównie europejskich.^[109]

Wszystkie kraje ościennie przyjmujące syryjskich uchodźców traktują ich pobyt jako tymczasowy i same często borykają się z problemami infrastrukturalnymi i bytowymi. Tylko 5% uchodźców w krajach regionu mieszka w obozach dla uchodźców. Nie oznacza to jednak lepszej integracji i stabilizacji. Ponad 70% syryjskich uchodźców w regionie żyje w ubóstwie, mając ograniczony dostęp do podstawowych świadczeń społecznych, edukacji czy możliwości pracy.^[110]

Po obaleniu reżimu Baszszara al-Asada na początku grudnia 2024 r. wielu uchodźców w krajach ościennych rozważa powrót do kraju, niemniej jednak nie odnotowano dotychczas masowych powrotów. UNHCR podaje, że od grudnia do początku lutego 2025 r. z krajów regionu wróciło do Syrii około 235 tys. osób.^[111]

Ogólnie ponad 80 % uchodźców planuje powrót do Syrii w przyszłości (co stanowi znaczną zmianę w porównaniu z wcześniejszymi deklaracjami z kwietnia 2024 r., w którym tylko 57 % wyraziło zamiar powrotu). 27 % syryjskich uchodźców zamierza wrócić do kraju w ciągu najbliższych dwunastu miesięcy. Oczekuje się, że przez cały 2025 r. będą trwały spontaniczne powroty.^[112]

PODSUMOWANIE

Od 8 grudnia 2024 r. Syria jest w okresie przejściowym, władze sprawuje tymczasowy prezydent, obowiązuje tymczasowa deklaracja konstytucyjna. W ciągu 4-5 lat mają zostać przeprowadzone wybory.

¹⁰⁷ UN News, Syria: Up to one million people plan to return home in desperation, 07.03.2025, <https://news.un.org/en/story/2025/03/1160886>

¹⁰⁸ UNHCR, (UN High Commissioner for Refugees), Syria Regional Refugee Response, 12.02.2025, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>

¹⁰⁹ Aljazeera, Why is Europe pausing Syrian asylum claims after al-Assad's fall?, 10.12.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/10/why-is-europe-pausing-syrian-asylum-claims-after-al-assads-fall>

¹¹⁰ UNHCR, (UN High Commissioner for Refugees), Syria Refugee Crisis Explained, 14.03.2023, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/#Where%20do%20Syrian%20refugees%20live?%20Do%20all%20Syrian%20refugees%20live%20in%20refugee%20camps?>

¹¹¹ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees), Returning Syrians filled with hope despite the challenges ahead, 03.02.2025, <https://www.unhcr.org/news/stories/returning-syrians-filled-hope-despite-challenges-ahead>

¹¹² UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugee), Syria Refugee Crisis Explained, 13.03.2015, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained/#WhatisthecurrentsituationinSyria>

W kraju obowiązuje kara śmierci i jest ona wykonywana.

Pomimo zmiany rządu w Syrii nadal trwają lokalne konflikty:

- **w północnej Syrii**, gdzie kurdyjskie siły SDF ścierają się ze wspieranymi przez Turcję SNA i są bombardowane przez tureckie lotnictwo;
- **na południu kraju**, gdzie działają frakcje, które nie uznały nowych władz.
- **w alawickich regionach na wybrzeżu**, gdzie funkcjonują alawickie bojówki lojalne wobec dawnego reżimu i odrzucające nowe władze.

Ludność cywilna na tych obszarach jest ofiarą sporadycznych ataków, które jednak niekiedy przybierają formę masowych i celowych mordów np. w stosunku do mniejszości alawickiej w regionach Latakii i Tartusu na początku marca 2025 r.

Choć działania wojenne nie toczą się już na dużą skalę, to w ciągu 3 miesięcy po obaleniu dawnego reżimu w Syrii i rozpoczęciu prób odbudowy państwa, zginęło znacznie więcej cywilów niż przez 3 miesiące przed upadkiem reżimu al-Asada. Wynika to z ogólnej sytuacji braku bezpieczeństwa i braku aparatu bezpieczeństwa skutecznie kontrolującego sytuację w kraju. Większość cywilnych ofiar w tym okresie poniosła śmierć z rąk nieznanych sprawców i z nieustalonych motywów. Wiele ofiar pociągają za sobą również eksplozje niewybuchów i min.

W kraju nadal jest około 7 mln osób wewnątrznie przesiedlonych, a niemal drugie tyle uchodźców przebywa poza krajem. Obserwuje się także powroty, ale ich skala jest na razie stosunkowo niewielka.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIABIBLIOGRAFIA:

1. ABC News, Syria's Assad resigns and leaves the country after stunning rebel blitz, Russia says, 08.12.2024. <https://abcnews.go.com/International/syrian-rebels-claimed-4-cities-24-hours-now/story?id=116562929>
2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
3. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Syria, Civilians, 01.01.2023-14.02.2025, dane pobrano 21.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
4. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Syria: Israeli airstrikes reach an all-time high after Assad regime falls, 19.12.2024, <https://acleddata.com/2024/12/19/syria-israeli-airstrikes-reach-an-all-time-high-after-assad-regime-falls/>
5. Aljazeera, Can Syria's new leadership establish a legal system to ensure fair trials?, 14.02.2024, <https://www.aljazeera.com/program/inside-story/2024/12/14/can-syrias-new-leadership-establish-a-sound-legal-system-to-ensure-fair-tr>
6. Aljazeera, Key takeaways from Syria's National Dialogue conference, 26.02.2025, <https://www.aljazeera.com/news/2025/2/26/key-takeaways-from-syrias-national-dialogue-conference>
7. Aljazeera, Sharaa vows to pursue criminals as Syria's transitional president, 31.01.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/czep8kyeeyyo>
8. Aljazeera, What to know about Syria's new caretaker government, 15.12.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/15/what-to-know-about-syrias-new-caretaker-government>
9. Aljazeera, What will happen to al-Assad's Captagon empire now?, 18.12.2024, <https://www.aljazeera.com/features/2024/12/18/what-will-happen-to-al-assads-captagon-empire-now>
10. Aljazeera, Why is Europe pausing Syrian asylum claims after al-Assad's fall?, 10.12.2024, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/10/why-is-europe-pausing-syrian-asylum-claims-after-al-assads-fall>
11. Alma Research and Education Center, The Captagon Industry in Syria After Assad's Fall – A Current Overview, 06.03.2025,
12. Arab Center Washington DC, Syria's Demographic Changes Buttress Assad's Authoritarianism, 01.03.2019, <https://arabcenterdc.org/resource/syrias-demographic-changes-buttress-assads-authoritarianism/>
13. BBC News, Ahmed al-Sharaa named Syria's transitional president, 31.01.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c8d9r0vg6v7o>

14. BBC News, Israel seizes Golan buffer zone after Syrian troops leave positions, 08.12.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c77jrrxxn07o>
15. BBC News, New elections could take up to four years, Syria rebel leader says, 29.01.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c4g29e1lejvo>
16. BBC News, Syria leader signs temporary constitution for five-year transition, 13.03.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/c70ely2p6e4o>
17. BBC News, Syria says operation against Assad loyalists over after deadly violence, 10.03.2025, <https://www.bbc.com/news/articles/cewk4rv9v17o>
18. BBC News, US scraps \$10m bounty for arrest of Syria's new leader Sharaa, 20.12.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c07qv3j818ko>
19. BBC News, Worst violence in Syria since Assad fall as dozens killed in clashes, 07.03.2021, <https://www.bbc.com/news/articles/cdrxkm2evnlo>
20. Brookings, Preventing endless wars in Syria, 18.04.2018, <https://www.brookings.edu/articles/preventing-endless-wars-in-syria/>
21. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Syria, 12.02.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/>
22. Encyklopedia PWN, Syria, Ludność, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Syria-Ludnosc;4575428.html/prettyPhoto>
23. EUAA (European Union Agency for Asylum), Country Guidance Syria, 15.04.2024, <https://euaa.europa.eu/publications/country-guidance-syria-april-2024>
24. EUAA (European Union Agency for Asylum), Country Guidance Syria, 7.02.2023, <https://euaa.europa.eu/country-guidance-syria-2023>
25. European Committee of the Regions, Division of Powers: Syria, <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Syria-Introduction.aspx>
26. FDD (Foundation for Defense of Democracies), Syria's National Dialogue Committee: A Facade of Inclusivity, 14.02.2025, https://www.fdd.org/analysis/policy_briefs/2025/02/14/syrias-national-dialogue-committee-a-facade-of-inclusivity/
27. FreeWorldMaps.net, Syria map, <https://www.freeworldmaps.net/asia/syria/>
28. ISW (Institute for the Study of War), Understanding Syria's Emerging Insurgency, 10.03.2025, <https://www.understandingwar.org/backgrounders/understanding-syria%E2%80%99s-emerging-insurgency>
29. L'Orient Today, Did Syria's Justice Minister appear in a video of a woman's execution in rural Idlib?, 05.01.2025, <https://today.lorientlejour.com/article/1442171/did-syrias-justice-minister-appear-in-a-video-of-a-womans-execution-in-rural-idlib.html>

30. Lieber Institute West Point, The New Syria and Its Obligations under the Chemical Weapons Convention, 05.03.2025, <https://lieber.westpoint.edu/new-syria-its-obligations-chemical-weapons-convention/>
31. MEMO (Middle East Monitor) Syria new leadership suspends constitution, parliament for 3 months, 13.12.2024, <https://www.middleeastmonitor.com/20241213-syria-new-leadership-suspends-constitution-parliament-for-3-months/>
32. MEMO (Middle East Monitor), Israel builds nine military bases, infrastructure in Syria, 12.02.2025, <https://www.middleeastmonitor.com/20250212-israel-builds-nine-military-bases-infrastructure-in-syria/>
33. Middle East Institute, The national dialogue in Syria: A step forward or a concerning trajectory?, 05.03.2025, <https://www.mei.edu/publications/national-dialogue-syria-step-forward-or-concerning-trajectory>
34. New Line Magazine, The Disintegration of Assad's Army, 06.03.2015, <https://newlinesmag.com/reportage/the-disintegration-of-assads-army/>
35. New Lines Magazine, Syria's New Rulers Are Working To Unify Military Power, 25.02.2025, <https://newlinesmag.com/reportage/syrias-new-rulers-are-working-to-unify-military-power/>
36. North Press Agency, Protests in Kurdish Cities of Northeast Syria Against Constitutional Declaration, 14.03.2025, <https://npasyria.com/en/123178/>
37. North Press Agency, Syria's Military Administration Dissolves Army, Parliament, and Abolishes 2012 Constitution, 29.01.2025, <https://npasyria.com/en/121578/>
38. NPR (National Public Radio), How the Assads used a civil war to turn Syria into a narco state, 19.12.2024, <https://www.npr.org/2024/12/19/g-s1-38514/assad-syria-narco-state>
39. OCHA (Office for Coordination of Humanitarian Affairs), North-West Syria: Situation Report, 17 May 2022, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/north-west-syria-situation-report-17-may-2022>
40. OCHA (Office for Coordination of Humanitarian Affairs), Syrian Arab Republic, <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic>
41. Radio Free Europe/Radio Liberty, Who Is Ahmed Al-Awda, The Man Who Could Be A Threat To Syria's New Rulers?, 17.01.2025, <https://www.rferl.org/a/ahmad-al-awda-syria-leadership-threat-islamists-uae-ties/33279067.html>
42. Relief Web, UNHCR Syria Key Figures, January-March 2022, Fact sheet on the humanitarian situation and humanitarian aid, 15.06.2022, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/unhcr-syria-key-figures-january-march-2022>

43. Reuters, Iraq seizes more than one tonne of captagon pills shipped from Syria, 16.03.2025, <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/iraq-seizes-more-than-one-tonne-captagon-pills-shipped-syria-2025-03-16/>
44. Reuters, Kurdish-led Syrian group rejects Islamist authorities' new constitution framework, 14.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/kurdish-led-syrian-group-rejects-islamist-authorities-new-constitution-framework-2025-03-14/>
45. Reuters, Syria vows to rid itself of Assad's chemical weapons legacy, 05.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-vows-rid-itself-assads-chemical-weapons-legacy-2025-03-05/>
46. Reuters, Syria's interim president signs deal with Kurdish-led SDF to merge forces, 11.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syria-reaches-deal-integrate-sdf-within-state-institutions-presidency-says-2025-03-10/>
47. Reuters, Syria's Sharaa declared president for transition, consolidating his power, 30.01.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/syrias-leader-sharaa-named-president-transitional-period-state-news-agency-says-2025-01-29/>
48. Reuters, Turkey says forces killed 24 Kurdish militants in Syria, Iraq in a week, 13.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkey-says-forces-killed-24-kurdish-militants-syria-iraq-week-2025-03-13/>
49. Reuters, Turkey's operations against Kurdish militants in northern Syria continuing, official says, 12.03.2025, <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-operations-against-kurdish-militants-northern-syria-continuing-official-2025-03-12/>
50. RFI, Syria security forces disperse rival protests in Damascus, 09.03.2025, <https://www.rfi.fr/en/international-news/20250309-syria-security-forces-disperse-rival-protests-in-damascus>
51. Shoup J., Culture and Customs of Syria, Greenwood Press, 2008, str. 9
52. Syrian Law Journal, An Overview of the Syrian Court System, 05.09.2016, <https://www.syria.law/index.php/overview-syrian-court-system/>
53. The Cradle, US-backed SDF ready to 'integrate' into new Syrian army, 19.02.2021, <https://thecradle.co/articles/us-backed-sdf-ready-to-integrate-into-new-syrian-army>
54. The Guardian, 'We are part of Syria': Kurdish-led SDF fights for place in post-Assad future, 21.02.2025, <https://www.theguardian.com/world/2025/feb/21/drones-are-above-our-heads-kurdish-led-sdf-fights-for-survival-in-syria>
55. The Guardian, Who are the Syrian rebels who have captured Damascus – explained in 30 seconds, 08.12.2024, <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/08/who-are-the-syrian-rebels-who-have-captured-damascus-explained-in-30-seconds>
56. The New Arab, 280 dead as Turkey-backed SNA battle Kurdish-led SDF for control of Syria's strategic Tishrin dam, 07.01.2025, <https://www.newarab.com/news/280-dead-sna-battles-sdf-control-syrias-tishrin-dam>

57. The New Arab, Kurdish-led Syrian Democratic Forces agree to integrate forces into Syrian army, 18.02.2025, <https://www.newarab.com/news/kurdish-led-sdf-agree-integrate-forces-syrian-army>
58. The New Humanitarian, Syria faces huge humanitarian challenges as it begins post-Assad era, 09.21.2024, <https://www.thenewhumanitarian.org/analysis/2024/12/09/syria-faces-huge-humanitarian-challenges-it-begins-post-assad-era>
59. The Syrian Observer, National Dialog Conference Concludes with 18-Point Final Statement, 26.02.2025, <https://syrianobserver.com/syrian-actors/national-dialogue-conference-concludes-with-18-point-final-statement.html>
60. The Times of Israel, Syrian government said to reach deal to fully integrate southern Druze province, 11.03.2025, <https://www.timesofisrael.com/syrian-government-said-to-reach-deal-to-fully-integrate-southern-druze-province/>
61. The Washington Institute, F. Balanche, Rebuilding Syria May Require Federalism, 28.02.2025, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/rebuilding-syria-may-require-federalism>
62. Turkiye Today, Druze militias' strategy of patience in Sweida and Damascus, 25.02.2025, <https://www.turkiyetoday.com/opinion/druze-militias-strategy-of-patience-in-sweida-and-damascus-124153/>
63. UN General Assembly, Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, 09.02.2024, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/report-independent-international-commission-inquiry-syrian-arab-republic-ahrc5564-enar>
64. UN News, Syria: Up to one million people plan to return home in desperation, 07.03.2025, <https://news.un.org/en/story/2025/03/1160886>
65. UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugee), Syria Refugee Crisis Explained, 13.03.2015, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained//WhatisthecurrentsituationinSyria>
66. UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees), Returning Syrians filled with hope despite the challenges ahead, 03.02.2025, <https://www.unhcr.org/news/stories/returning-syrians-filled-hope-despite-challenges-ahead>
67. UNHCR, (UN High Commissioner for Refugees), Syria Refugee Crisis Explained, 14.03.2023, <https://www.unrefugees.org/news/syria-refugee-crisis-explained//Where%20do%20Syrian%20refugees%20live?%20Do%20all%20Syrian%20refugees%20live%20in%20refugee%20camps?>
68. UNHCR, (UN High Commissioner for Refugees), Syria Regional Refugee Response, 12.02.2025, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria>
69. UNHCR, (UN High Commissioner for Refugees) Syrian Arab Republic; UNHCR - Population of Concern Overview Map (as of Aug 2024), 11.09.2024, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/111121>

70. USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Syria, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/syria/>
71. VOA News, New Syrian authorities say armed groups will dissolve, 24.12.2024, <https://www.voanews.com/a/syrian-authorities-say-armed-groups-will-dissolve-/7912312.html>